

DÜNDEN BUGÜNE MHP MİLLETVEKİLLERİNİN SOSYOLOJİK PROFİLLERİ

D. Ali ARSLAN*
(ORCID: 0000-0002-5278-3911)

Mustafa KARADAĞ**
(ORCID: 0000-0001-5336-800X)

Makale Gönderim Tarihi

05.06.2020

Makale Kabul Tarihi

28.11.2021

Atıf Bilgisi/Reference Information

Chicago: Arslan, D. A.- Karadağ, M., “Dünden Bugüne MHP Milletvekillerinin Sosyolojik Profilleri”, *Bengi: Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, Year: 4, Volume: I, No: 1, (February 2021): 6-41.

APA: Arslan, D. A.- Karadağ, M. (2021). “Dünden Bugüne MHP Milletvekillerinin Sosyolojik Profilleri”, *Bengi: Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, Year: 4, Volume: I, No: 1, :6-41.

Özet

Toplumsal yapı içinde çok sayıda elit grubu vardır. Bununla birlikte toplumun, karar verme sürecini ağırlıklı olarak belirleyen dört temel elit grubu vardır. Bunlar, ekonomi elitleri, siyasi elitler, askeri elitler ve medya elitleridir. Siyasi elitler toplumsal yapı içindeki, en etkin elit gruplarından birini oluşturmaktadırlar. Milletvekilleri ise bu elit grubunun ayrılmaz bileşenlerindedir. Parlamento ise, belirli bir süre için, halkın oylarıyla seçilen milletvekillerinin oluşturduğu, ülkenin yasalarını yapan, devlet bütçesini çıkaran, hükümetini denetleyen ve anayasaya göre daha başka görevleri ve yetkileri bulunan meclistir.

MHP milletvekillerini sosyolojik açıdan analiz etmeyi hedefleyen bu çalışmada, Türk siyasi elitlerinin oluşturduğu araştırma evreninden, örneklem kümesi olarak 1969–2015 yılları arasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında görev yapmış MHP milletvekilleri seçilmiştir. Örneklem grubu, konumcu analiz tekniği kullanılarak belirlenmiştir.

* Prof. Dr., (Merhum) Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji bölümü öğretim üyesi. Sosyolog ve Siyaset Bilimci.

** Uzman Sosyolog.

Bu bakış açısından yola çıkılarak, TBMM'nin kurumsal kayıtları, yayınları ve web sitesi, özellikle de TBMM albümleri incelenip, Milliyetçi Hareket Partisi'nin kurulduğu yıl ve girdiği ilk genel seçimler olan 1969 yılından itibaren Milliyetçi Hareket Partisi'nde milletvekilliği yapmış siyasi elitlerin toplumsal özgeçmişleri temelinde bir veri seti oluşturuldu. Bu veri setleri SPSS kullanılarak analiz edildi. Oluşturulan veri seti ışığında, 8 dönemlik bir süreçte toplam 4100 milletvekili içerisinde 393 Milliyetçi Hareket Partisi milletvekilinin sosyolojik profilleri yaş, cinsiyet, eğitim, meslek, aile yapısı gibi sosyal ve demografik faktörler bazında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Millet Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Elit, Siyasi Elitler, Türk Siyasi Elitleri.

Sociological Profiles of NMP Deputies from Past to Today

Abstract

There are many elites in the social structure. The Turkish society has four elites that determine the decision-making process. These are economic elites, political elites, military elites and media elites. This study mainly consists of elite and political elite concepts. Political elites constitute one of the most effective elite groups in the social structure. The deputies are the most fundamental components of this elite group. The parliament is a parliament with certain duties and powers, which are created by lawmakers elected by votes of the people for a certain period of time and for a certain period of time, which enact laws of the country, issue the state budget, supervise the government and have more authority than the Constitution.

It was aimed to analyse MHP deputies from a sociological perspective in this study, Turkish political elite that created the universe of research, as a sample set between the years 1969-2019, Grand National Assembly of Turkey who served under the umbrella of the Nationalist Movement Party deputies are elected.

The position was determined using analysis technique. From this point of view, the institutional records, publications and web site of the Grand National Assembly, especially the TBMM albums were examined and the data on the basis of the socialist backgrounds of the political elites who had been members of the Nationalist Movement Party since the first general elections in 1969, set will be created. These data sets were analyzed using SPSS. In the light of the generated data set, social and demographic factors such as age, sex, education, occupation, family structure of sociological profiles of 393 Nationalist Movement Party deputies will be examined in a total of 4100 deputies for an 8-period.

Keywords: Millet Party, Republican Peasant Nation Party, Nationalist Movement Party, Elite, Political elites, Turkish political elites.

Giriş

Bu çalışmada, 1969'dan 1 Kasım 2015 kadar geçen süreçte, 8 parlamento döneminde mecliste görev yapmış Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin, toplumsal profillerinin sosyolojik analizinin yapılması hedeflenmiştir. Bu amaca yönelik olarak milletvekillerinin mesleki dağılımları, eğitim durumları, yaş, bildikleri yabancı dil, cinsiyet ve doğum yeri gibi sosyal indikatörler açısından incelemesi planlanmıştır.

Türk siyasi elitlerinin oluşturduğu araştırma evreninden, örneklem kümesi olarak 1969–2015 yılları arasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında görev yapmış Milliyetçi Hareket Partisi milletvekilleri seçilmiştir. Bu bakış açısından yola çıkılarak, TBMM'nin kurumsal kayıtları, yayınları ve web sitesi özellikle de TBMM albümleri incelenmiş, Milliyetçi Hareket Partisi'nin kurulduğu tarihten itibaren girdiği seçimlerde vekil olarak seçilen milletvekillerinin-siyasi elitlerin toplumsal özgeçmişleri temelinde bir veri seti oluşturulmuştur. Bu veri setleri SPSS kullanılarak analiz edildi. Oluşturulan veri seti ışığında, 8 dönemlik bir süreçte toplam 4100 milletvekili içerisinde, 393 Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin sosyolojik profilleri yaş, cinsiyet, eğitim, meslek, aile yapısı gibi sosyal ve demografik faktörler bazında incelenmiştir.

1. Temel Kavramlar

Kavramlar, alanın uzmanlarının, uzun yıllara dayalı birikimlerinin ve uzlaşmalarının ürünü olarak ortaya çıkan tanımlamalardır. Bu başlık altında çalışmanın temelini oluşturan kavramlar ele alınacaktır.

1.1. Elit veya Seçkin Kavramı

Elitler (Seçkinler) kavramının, on yedinci yüzyılda batı toplumunda günlük dilde kullanıldığı görülmektedir (Arslan, 2005: 57). Bu yüzyılda üstün kalitedeki malları tanımlamakta kullanılırken daha sonralarında ise, kullanımı yaygınlaşarak birinci sınıf askeri birlikler ya da soyluluğun yüksek mertebeleri (Bottomore, 1997: 7) gibi üstün nitelikli kimseleri kapsamaya başladı.

Köken olarak, “eligre” ve “electa” dan gelen elit kavramı, Türkçeye Fransızca “elite” sözcüğünden geçmiştir. Eligre, Latince seçme, electa ise seçilmiş olan parça, bölüm, en üstünü anlamını ifade eder (Arslan, 2018). Günümüz sosyal ve siyasal bilimlerinde önemli bir kavram olan seçkin kavramının, İngilizce Oxford sözlüğüne göre, toplumsal ve siyasal literatürde yaygın bir şekilde kullanımı on dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren başlar; Amerika ve İngiltere’de ise Pareto’nun metinleri sayesinde 1930’larda başlar (Sala, 2009: 4).

Elit sosyolojisi, ülkemizde az çalışılmış sosyoloji alanlarının başında gelir (Arslan, 2005: 54). Bundan dolayı, günümüzde sıklıkla akademik ve popüler yazında elit/ler ya da seçkin/ler şeklinde nitelendirmelerle karşılaşılır (Yamak & Ergur& Ünsal, 2011:9-10). Halk nezdinde elit

denildiğinde, kültürlü, zengin olarak bilinmektedir. Mesela, lüks villalarda yaşayanlara veya kaliteli bir okulda okuyanlara “elit” olarak nitelendirilmektedir.

Elitler (Seçkinler)’i kısa bir şekilde tanımladığımızda, seçilmiş küçük grubun toplumu yönettiği düşüncesine dayanmaktadır. Bu grup, toplumsal etkinliklerin çeşitli dallarında üstün yetenekli olan neferlerden oluşur. Toplumda iki katman vardır. Bunlardan birincisi, seçkin olmayan alt katmandır, ikincisi seçkin adı verilen üst katmandır. Üst katman yönetenlerden, alt katman da yönetilenlerden oluşmaktadır. Bunun nedeni ise “yaptıkları işin doruk noktasına gelenlerin” birinci katmanda yer almasıdır (Busino, 2003: 750).

Pareto ve Mosca, elitler veya seçkinler kavramını geliştirmişlerdir. Mosca, Fransız sosyolog Henri de Saint Simon’dan seçkinler kelimesini keşfetmiştir. Ve sosyal bilimlerde ilk kullananlardandır. Mosca’ya göre seçkinler; azınlık olmalarının sonucunda organize bir yapı sergileyen ve bu organizelikten aldıkları güçle kitleleri etki, denetim ve kontrol altına alabilen, yani üst katmanda bulunan yönetenlerin işlevini yerine getiren kişi ya da kişilerdir (Sala, 2009: 33).

Pareto, elit kavramını bilimsel alanda popüler (Arslan, 2007: 3) olarak kullanılmasını sağlamıştır. Pareto seçkinlerle, ekonomi ve siyasî örgütlenme çerçevesinde ilgilenmektedir (Pareto, 2013: 13). Pareto’ya göre elit, kendi faaliyet alanlarında en üst katmanda veya zirvede bulunan insanların oluşturduğu toplumsal sınıf (Arslan, 2004: 3) olarak tanımlanmaktadır. En iyi öğretmen, en iyi ekmekçi, en iyi memur, en iyi avukatın bulunduğu konuma elit diyebiliriz. Fakat elite en akıllı, zeki, yetenekli, becerikli, ahlaki ve insani nitelikler bakımından en üstün demek (Arslan, 2005: 167) doğru değildir. Kısacası elit olabilmesi için, yukarıda yazılan bu değerleri taşıyor olabileceği gibi, bu değerlerin bir kısmını hatta hiç birini taşıyor da olabilir (Arslan, 2004: 4).

Elit denildiğinde Pareto’dan sonra C. Wright Mills akla gelmektedir. Mills, ilk kez 1956’da yayınlanan "İktidar Seçkinleri" isimli sosyolojik çalışmasında, iktidar seçkinlerini bir toplumsal sınıf olarak ele almaktadır (Bahar, 2009: 237). Mills, seçkinleri toplumun başat kurumlarında ve önemli mevkilerinde yer alanlar olarak tanımlanmaktadır (Sala, 2009: 53)

Giddens elit’i, hiyerarşik yapının en üst konumunda karar verme yetkisine sahip bireyler olarak tanımlar (Arslan & Arslan, 2015: 580). Bu toplumsal sınıfları oluşturan ve işgal edenler her zaman azınlıkta olmuşlardır. Elitleri halktan ayıran bir kırmızıçizgi vardır. Bu kırmızıçizgi ise, toplumun geleceği hakkında vereceği kararlar toplumun kaderini belirlemesidir. Kısa bir anlatımla, devletin ve toplumun rotasını onlar çizerler (Arslan, 2004: 2) ve ona göre yönetirler.

Bu tanımlama ve açıklamalardan yola çıkarak elit kavramının daha ayrıntılı bir şekilde tanımlanması gerekmektedir. Elit; kurumsal iktidara sahip, sosyal kaynakları kontrol eden/edecek konuma sahip olan, toplumsal karar verme sürecini doğrudan ya da dolaylı olarak ciddi bir şekilde etkileyebilen, karşıtlarına rağmen istek ve amaçlarını gerçekleştirebilen bireyler (Arslan, 2004: 4) olarak tanımlanmaktadır.

1.2. Siyasi Elitler

Siyasi elitler, kavramsal olarak, kararları alan veya veren, yani yönetim eylemini yerine getiren, aynı zamanda tespit yönünden en kolay elit grubunu teşkil eder. Yönetim eylemini yerine getiren siyasi elitler, toplumsal kurumların biçimsel hiyerarşik yapısı içinde, en üst veya en üste yakın, karar verici yetkiye sahip olan bireylerdir (Arslan, 2004: 5). Siyasi parti genel başkanları, parti genel sekreterleri, bakanlar, milletvekilleri, en etkili diğer üst kurul üyeleri, meclis başkanları, cumhurbaşkanları ya da hükümet başkanları siyasi elitler tanımı kapsamında incelenebilir (Arslan, 2007:6).

Siyasal elitler, siyaseti doğrudan veya dolaylı yoldan etkileyen kişilerdir. Bu bağlamda siyasi elit denildiğinde akla iktidarı elinde bulunduranlar gelmemelidir. İktidarı elinde bulundurmasa bile, bir siyasi kimliği olan iktidar dışındaki kişiler de siyasi seçkinler olabilir. Buna örnek olarak meclis içinde veya dışında ki siyasi partilerin liderleri söylenebilir. Bunun en büyük örneği, MHP genel başkanı Dr. Devlet Bahçeli, siyasi sistem içerisinde olsa da olmasa da, belirli topluluklar için aktif bir siyasi elit işlevini yerine getirmektedir.

Siyasal elitler üç şeyi yapar; durumlarını korurlar, yeni elitleri hazırlarlar ve yeni koşulların ortaya çıkmasına neden olurlar. Elitler yerlerine geçmek için yetiştirdikleri potansiyel elitleri pürüzsüzce devşirmek isterler. Bu elitler gelişen, gidenin yerini dolduran veya dolduracak, çıkarlarını ve kendisini koruyabilecek, örgütlenen toplumsal gruplardan oluşmaktadır. Bu elitler uzun bir zaman diliminde ortaya çıkarlar.

2. Kuramsal Temel: Elit Teorileri

Eşitsizlik, hemen her toplumda ve tarihin hemen her döneminde gözlemlenebilen evrensel bir toplumsal olgudur. Sosyal bilimciler, toplum hayatındaki bu eşitsizlikleri ve toplumsal yapıdaki güç ilişkilerini açıklamak için iki farklı teorik yaklaşım geliştirmiştir. Bunlar sınıf teorisi ve elit teorisidir. Sınıf teorisinde daha çok ekonomik eşitsizlikler üzerine durulmuştur (Arslan, 2016: 270). Elit teorisinde ise durum biraz daha farklıdır. Bu teoride, sosyopolitik eşitsizlikler ilk sırada olduğu gibi, farklılaşmayı da öncelik olarak incelerler. Diğer bir deyişle elit-halk farklılaşması açıklarken analizlerinin merkezine “iktidar-güç” ve “etki” kavramlarını koyarlar (Arslan, 2004: 127).

Elit teorisinin ortaya çıkış kronolojine bakıldığında, ilk teori 19. y.y.’ın son dönemlerinde ortaya çıksa da, bu teoriler 20. y.y.’ın ortalarında daha fazla kullanılmaya başlandı. Bu terimi geliştirenler Pareto, Mosca ve Robert Michels’dir. Elit Teorisi bir bakıma bir toplumsal-siyasal analiz yöntemidir. Teori günümüze kadar farklı kuramsal kaynaklarla beslenerek sürekli kendisini geliştirmeyi (Arslan, 2015: 77) ve yeniden kendisini üretmeyi başarmıştır. Elit teorisi, Marksizm’in “sınıf çatışmasını” temele koyan sınıf teorisine karşılık olarak ortaya çıkmıştır.

Güç ve elit, evrensel sosyal olgulardır. Elit ve elit olmayanlar arasındaki ayrım, bu nedenle sosyal analizinin önemli bir yönüdür (Çağrı, 2017: 17). Elit teorisinde toplumlar ikiye ayrılır. Bunlardan birincisi gücü elinde tutan “azlar”, ikincisi ise yönetilen “çoklar”dır. Önemli kararları her zaman “azlar” karar alır-verirler. Yönetilen çoklar, yani halk yığınları ise göreceli olarak

güçsüzdür (Arslan, 2005: 56), bunlar her zaman yönetenlerin aldığı kararları kabul etmek zorundadır. Nedeni ise gücü azların ellerinde barındırmalarıdır.

Elit teorisi, eşitsizlikçi toplumsal ilişkilerin doğal bir sonucudur (Çağrı, 2017: 19). Eşitsizliğin olduğu yerde bazı kişilerin, bazı kişilere karşı daha güçlü bir pozisyonu işgal etmeleri, siyasal, toplumsal ve kültürel anlamda güç eşitsizliğinin insanlar arasında asimetrik ilişkilere yol açması kaçınılmazdır (Öztürk, 2012: 135). Elit teorisi dört kola ayrılmaktadır. Bunlar; Plüralist elit teorisi, elitist elit teorisi, demokratik elit teorileri ve diğer dördüncü kol ise demo-elit yaklaşımıdır.

Plüralist (Çoğulcu) Elit Teorisi kökenini liberal ideolojiden almaktadır. Dahl'a göre, bu teori çoğulcu bir siyasal ve sosyal yapıya dayanmaktadır. Toplumda var olan çok sayıdaki elit gruplar arasında farklılıklar ve hatta çelişkilerin olduğunu belirtmekte; bu bağlamda tek bir seçkin grubun (Yenilmez, 2007: 14) toplumu yönlendirip, toplum hakkında karar alıp veremeyeceğine inanmaktadır.

Çoğulcu teoriye göre toplumsal ve siyasi güç, bir baskı grubun eline hapsedilmemiş, tam tersine birden fazla baskı grubuna (ticari dernekler, şirketler, sendikalar, meslek grupları, vb.) dağıtılmıştır. Bütün bu gruplar, elinde bulunan güce karar verme süreci üzerinde etkiye sahiptir. Freeman Plüralizmi, gerçeklik olmaktan öte, bir mitoloji (Arslan, 2006:370) olarak görmektedir.

Demokratik elit teorisi ise diğer demokrasi teorileri gibi eşitlik üzerine inşa edilmiştir; ancak diğerlerinden önemli bir farklılığı içinde barındırır. Diğer demokrasi teorileri gücün eşitliği üzerinde dururken; demokratik elit teorisi fırsat eşitliği üzerinde durur. İktidar mücadelesinde rekabet, iktidarı elde etme potansiyeline sahip birbirinden farklı elit gruplarının arasında geçer. Halkın rolü, yönetenlerin seçilmesi veya reddedilmesinden ön plana çıkar.

Öte yandan demo-elit teorisi, demokratik elit teorisinin bir açılımı olarak da kabul edilmektedir. Asıl itibarıyla, elitlerin analizinde yeni bir açılım ortaya koymayı hedefler. Bu yaklaşımın gelişim süreci içinde, sosyolog Eva Etzioni'nin oldukça önemli bir yeri vardır (Arslan, 2006: 373).

Demo-elit anlayışı toplumların iktidar yapılarını üçlü bir kategoride değerlendirir: Elitler, alt elitler ve halk (Yarma, 2006: 18). Arslan, 1990'lı yılların ikinci yarısı içinde yaptığı çalışmalarda bu üç kategoriye iki ayrı kategori daha ekleyerek, bu kategorizasyonu daha ayrıntılı ve güçlü hale getirmiştir. Bunlar, potansiyel diğer adıyla gölge elitler ile "elitimsiler" dir (Arslan, 2007: 45).

Toplumun güç pastasından en fazla payı alanlar, temel toplumsal kaynakları kontrolünde tutan elitlerdir (Arslan, 2001:8). Bu nedenle bunlar toplumun en üst kademelerini işgal ederler, en yüksek güce sahiptirler ve gücü paylaşırlar. Örneğin hükümet üyeleri, liderler, siyasi partilerin etkin ve aktif üyeleri, bürokrasinin, askeri yapının, ticari birliklerin ve şirketlerin en üst kademelerinde yer alırlar (Yarma, 2006: 18). Alt elitler, güç pastası içerisinde orta düzeyde bireylerden oluşur (Arslan, 2003:128).

Elitimsiler ise özgeçmişlerinin getirdiği şans ile kişisel yetenekleri ve kişilikleri sayesinde, elit dolaşım süreci içinde önce alt elit, sonra da elit konumuna ulaşma şansına ve potansiyeline sahip bireylerdir. Gölge elitleri bir bakıma en avantajlı kesimdir. Alt elitlerle iç içedir. İktidar mücadelesi içinde elit konumuna ulaşma potansiyeline sahip olan bireylerdir (Arslan, 2007: 47).

Güç pastasının alt katmanında yer alan ise halktır. Demo-elit teorisinde halkın ayrı bir yeri ve önemi vardır. Elitler ancak halkla var olabilirler ve amaçlarını da ancak halkla ve halkın açık desteğiyle gerçekleştirebilirler (Yarma, 2006: 19). Kısacası bütün elitler her şeyden öte oy verene, okuyucuya, dinleyiciye, müşteriye ve bu listeye eklenebilecek daha birçok şeye olan ihtiyaçlarından dolayı halka zorunlu olarak bağımlıdırlar (Arslan & Arslan, 2015: 583).

Araştırma konusunun, en etkin şekilde elitist (seçkin) elit teorisi kapsamında açıklanabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple çalışmada kuramsal temel olarak seçkin elit teorisi seçilmiştir. Elitist elit teorisi, çoğulcu teorisin karşıtı görüşlere vurgu yapar. Bu teorisin temelini “güç, toplumun iktidar yapısı içindeki sayıca az fakat güç bakımından en güçlü insanların oluşturduğu elit grubunun elinde yoğunlaşmış ve merkezileşmiştir” tezi oluşturur. Mosca’ya göre, toplumu daima bir azınlık grubu yönetir. Doğal seçilme ya da siyasi seçimle çoklar içinden çıkan bu başat grup, ötekilerin bilmediklerini bilecek, ötekilerin yapamadıklarını yapabilecek pozisyona sahiptir (Arslan, 2007; Arslan, 2017). Bu teorisin gelişmesi Pareto, Michels ve Mosca’ya kadar iner (Arslan, 2006: 370-371). Kuramcılar, ortak yönleri olsa da farklı çizgilere değinmişlerdir. Mosca “Yönetici sınıf” derken Pareto “Yönetici elitler”, Michels “Oligarşi” olarak ele almıştır.

3. Materyal Ve Yöntem

3.1. Araştırma Probleminin Tanımı

Bu araştırmanın temel problemi Türk siyasi hayatında Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin yeri ve sosyolojik profilleridir. Daha net bir ifadeyle, Milliyetçi Hareket Partisi’nin kuruluşundan günümüze kadar Parlamento’da, MHP çatısı altında milleti temsil eden milletvekillerinin sosyolojik profilleridir.

3.2. Araştırma Amaç ve Kapsamı

Bu çalışmada, Türk siyasi hayatında önemli bir yer tutan ve ülke yönetiminde öneli roller üstlenmiş Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizlerinin yapılması hedeflenmiştir. Bu değerlendirme; 1969, 1973, 1977, 1995, 1999, 2002, 2007, 2011, 2015 Haziran ve 2015 Kasım genel seçimleri çerçevesinde, MHP saflarından TBMM’nin yolunu tutan milletvekillerin, seçilmiş oldukları illerin genel özellikleri, ait oldukları kültürleri, toplumsal sorunları algılamaları sosyolojik eksenli analizleri yapılırken, siyasi elitlerin ülkenin gidişatında ne kadar önemli olduğu da gözler önüne serildi. Daha net bir ifadeyle bu çalışmada, Milliyetçi Hareket Parti’nin kuruluşuyla, 12 Eylül 1980 darbesi öncesi ve sonrası Milliyetçi Hareket Partisi ile 8 parlamento döneminde mecliste görev yapmış Milliyetçi Hareket Parti milletvekillerinin, toplumsal profillerinin sosyolojik analizinin yapılması hedeflendi.

3.3. Araştırmanın Soruları

Araştırma, genel hatlarıyla daha çok betimleyici türden bir sosyolojik araştırma türünde gerçekleştirildi (Arslan, 2018; Çağrıncı, 2017: 75). Bu çalışmada denenceler yerine araştırma soruları

bulunmaktadır. Bu bağlamda çalışma kapsamında şu ve benzeri nitelikteki soruların cevapları bulunmaya çalışıldı:

1. Milliyetçi Hareket Parti içinde milletvekili seçilebilmek için yaş faktörü belirleyici bir etkiye sahip midir?
2. Genç (Orta-genç) yaş grubu milletvekili adaylarının, Milliyetçi Hareket Parti içinde milletvekili seçilme olasılığı, ileri yaş grubu bireylere oranla daha mı yüksektir?
3. Bazı meslek grupları, Milliyetçi Hareket Parti içinde siyasi elit dolaşım sürecinde daha belirleyici etkiye sahip midir?
4. Milletvekili adaylarının üst düzey bürokrat-yönetici olması, Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçilmesinde pozitif yönde bir etki yapar mı?
5. Meslek olarak hukukçu milletvekili adaylarının Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçilebilme olasılığı öteki meslek gruplarına oranla daha mı yüksektir?
6. Meslek olarak tüccar ve sanayicilik kökenli olmak, Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçilme sürecinde pozitif yönde bir etki yapar mı?
7. Milletvekili adaylarının cinsiyeti, Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçimi sürecinde belirleyici bir etkiye sahip midir?
8. Milletvekili adaylarının erkek olması, Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçimi sürecinde pozitif yönde bir etki yapar mı?
9. Yabancı dil bilmek, Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçimi sürecinde pozitif yönde bir etki yapar mı?
10. Eğitim durumu Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçimi sürecinde belirleyici bir etkiye sahip midir?
11. Aldığı eğitimin miktarı arttıkça, milletvekili adayının Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçilme olasılığı da artar mı?
12. Üniversite mezunu olmak, milletvekili adayının Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçilmesinde pozitif yönde belirleyici rol oynar mı?
13. Alınan eğitimin türü, milletvekili adayının Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçilmesinde pozitif yönde etki yapar mı?
14. Metropol kentlerdeki köklü üniversitelerden alınan diplomalar, milletvekili adayının Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçilmesinde pozitif yönde etki yapar mı?
15. Milletvekili adayının medeni durumu, Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçilmesinde olumlu yönde etki yapar mı?
16. Evli olmak, bireylerin Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçilmesini olumlu yönde etkiler mi?

3.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın önemi öncelikle, Milliyetçi Hareket Partisi'nin, kurulduğu günden itibaren hemen her dönemde, Türkiye'nin “Kilit” siyasi partisi olmasında yatar. Dolayısıyla Türkiye üzerinde siyasi hesap yapanlar, Milliyetçi Hareket Partisi gerçeğini hesaba katmadıkları müddetçe, çabalarının sonuçsuz kalacağını çok iyi bilmektedirler. Bir bakıma Milliyetçi Hareket Partisi, Türk toplumunun ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin çimentosu ve sigortası olmuştur. Türkiye'nin değişim sürecinde aktif roller üstlenmiş ve ülkenin toplumsal-siyasal hayatında belirleyici rol oynamıştır.

Bunun da ötesinde Milliyetçi Hareket Partisi'nin en büyük davasının, Türk-İslam birliği ülküsü olması sebebiyle, yalnızca Türk toplumunun değil, başta Türkiye ve Türk-İslam ülkelerinin de bulunduğu coğrafya açısından da ayrı bir anlam ve önem arz eder. Üstlendiği tarihsel ve toplumsal misyonları da dikkate alındığında, Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerine yönelik bir araştırmanın sosyolojik değeri daha bir anlaşılır hale gelecektir. Özellikle Milliyetçi Hareket Partisi bünyesinde Parlamento'da görev alan milletvekillerine yönelik özgün bir çalışma olmaması, konumuzu daha da ayrı bir önemli kılmaktadır. Araştırmada, bu gerçekleri de göz önünde bulundurarak, Milliyetçi Hareket Partisi'nin Türk siyasal hayatındaki konumu, ülkede söz sahibi olan siyasi elitleri, bunun en büyük bileşenleri olan Milliyetçi Hareket Parti milletvekilleri sosyolojik faktörler temel alınarak elit teorisi ışığında analiz yapıldı.

3.5. Değişkenler

Araştırmada kullanılan başlıca değişkenler şöylece sıralanabilir: Doğum yeri, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, meslek, eğitim türü, mezun olunan üniversite, yabancı dil bilgisi, seçildiği ve doğduğu şehir, seçilme sayısı...

3.6. Yöntem ve Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada temel veri toplama tekniği olarak doküman taraması ve arşiv araştırması tekniği kullanıldı. Başta Milliyetçi Hareket Partisi, Ülkü ocakları, Taş medreseliler olmak üzere mevcut kaynaklardan yararlanılmıştır. Türk siyasi elitlerinin oluşturduğu araştırma evreninden, örneklem kümesi olarak 1969-2019 yılları arasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında görev yapmış Milliyetçi Hareket Parti milletvekilleri seçilmiştir. “Konumsal Analiz Tekniği” kullanılarak, TBMM'nin kurumsal kayıtları, yayınları ve özellikle de TBMM albümleri incelenerek: Milliyetçi Hareket Parti'nin kurulduğu yıl ve girdiği ilk genel seçimler olan 1969 yılından itibaren Milliyetçi Hareket Parti milletvekilliği yapmış/yapmakta olan siyasi elitlerin toplumsal özgeçmişleri temelinde bir veri seti oluşturuldu. Bu veri seti, SPSS kullanılarak analiz edildi. Oluşturulan veri seti ışığında, 8 dönemlik bir süreçte 393 Milliyetçi Hareket Parti milletvekilinin sosyolojik profilleri yaş, cinsiyet, eğitim, meslek, aile yapısı gibi sosyal ve demografik faktörler bazında incelendi.

3.7. Sınırlamalar

Bu araştırma, 1969-2019 yılları arası Milliyetçi Hareket Partisi'nden milletvekili seçilmiş kişilerle sınırlandırılmıştır.

4. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Sosyolojik Tahlili

Araştırmada, elit teorisini temel alarak Milliyetçi Hareket Partisi'nin çatısı altında 14. 15. 16. 21. 23. 24. 25. ve 26. dönemlerde seçilip parlamentoya giden milletvekilleri -393 milletvekili-ayrıntılı olarak incelendi. Siyasi elitlerden bir parçası olan milletvekillerini sosyolojik profillerini ortaya koymayı hedeflendiğinde öncelikli olarak yaş, cinsiyet, eğitim durumu, aile yapısı, çocuk sayısı, eğitim durumu, bildiği yabancı dil, mesleki faktörler ışığında analizler edilir. Çalışmamızda, TBMM verileri temel alınarak, yukarıda saydığımız faktörlerden yararlanarak MHP milletvekillerinin sosyolojik analizi yapılmıştır. İlk olarak ele alınan 8 dönemde, MHP saflarında milletvekilliği yapmış vekillerin, yaş faktörü esas alınarak incelendi.

4.1. Yaş Özellikleri Bakımından Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekilleri

Yaş olgusu, hem dünya hem de Türk siyasetinde, özel ve geleneksel bir statü sembolü olarak (Arslan, 2005: 168) halen varlığını devam ettirmektedir. Türk siyasetinde yaş çok önemli bir sosyolojik faktördür. Türk siyasetinde siyaset, yaşı büyük olan insanların yapması gereken bir iş olarak görünmektedir. Bunun nedeni ise hayat boyunca elde ettikleri tecrübelerini siyasette daha akılcı kullanacağı, olaylara daha temkinli yaklaşacağı ve sözünün herkes tarafından dinlenecek biri olduğundan yaşı büyük insanlar aday gösterilmektedir.

Yaş olgusu, siyasi elitlerin toplumsal profillerini incelemede ve elit dolaşım süreci (Arslan & Arslan, 2013: 49) üzerinde belirleyen en önemli faktörlerden birisidir. Bundan yola çıkarak, yarım asırlık Milliyetçi Hareket Partisi'nin sosyolojik profilini incelerken ilk olarak yaş değişkeni temelinde araştırıldı. TBMM kayıtları esas alınarak hazırlanan veriler ayrıntılı şekilde incelendiğinde orta-yaşlı yaş aralığı ile karşılaşır.

Tablo 4.1. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin yaş özellikleri.

	Geçerli	393
	Eksik	0
Aritmetik Ortalama		50,5165
Mod		43,00
Minimum		32,00
Maksimum		77,00

Araştırma, MHP'nin kurulduğu zamandan günümüze, 2015 Kasım seçimleri de dâhil sekiz defa parlamentoya milletvekili göndermiş olduğunu ortaya koymaktadır. MHP'nin en genç

milletvekilin yaşı 32 en yaşlısı ise 77'dir. Tablo 4.1.1. de görüldüğü gibi MHP milletvekillerinin ortalama yaşı 50,4'tür.

Tablo 4. 2.'de ise MHP milletvekillerinin içinde, 43 ve 52 yaşında olan kişiler en fazla milletvekili seçilmeyi başarmış olduğu görülür. 42-58 yaş aralığı ise MHP milletvekillerinin en fazla milletvekili seçildiği yaşlardır.

Tablo 4. 3. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin yaş gruplarına dağılımı.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Yaş grupları	30-34	6	1,5	1,5
	35-44	94	23,29	25,4
	45-54	175	44,5	70,0
	55-64	97	24,7	94,7
	65 ve üstü	21	5,3	100,0
Toplam	393	100,0	100,0	

Tablo 4.3'teki bulgularda da görüldüğü üzere, MHP milletvekilleri seçimlerde başarılı olduğu en yoğun yaş grubu 45-54 bandıdır. Milletvekillerinin % 44,5'u bu grupta yer alan kişilerden oluşmaktadır. MHP'de milletvekilleri seçilme durumu özellikle genç yaşta seçilme durumu düşük, orta ve ileriki yaşta seçilme durumu yüksektir.

Tablo 4. 4. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin dönemlere göre yaş ortalamaları.

Dönem	Aritmetik Ortalama	Sayı
14	52	1
15	48,66	3
16	48,37	16
21	45,34	129
23	52,53	71
24	53,96	53
25	53,45	80

26	54,15	40
Toplam	408,46	393

Tablo 4.4’te MHP milletvekillerinin dönemlere göre yaş ortalamalarına baktığımızda, 14. Parlamento döneminde 52, 15. Parlamento döneminde 48,66, 16. Parlamento döneminde 48,37, 21. Parlamento döneminde 45,34 ile en düşük dönemdir. 23. Parlamento döneminde 52,53, 24. Parlamento döneminde 53,96, 25. Parlamento döneminde 53,45, 26. Parlamento dönemi 54,15 ile en yüksek yaş ortalamasına sahiptir. Kısacası MHP milletvekillerinin profillerinin en genç dönem 21. Parlamento dönemi, en ileri yaş dönemi de 26. Parlamento dönemidir.

MHP milletvekillerinin yaş gruplarına göre dağılımı, dönemler temelinde tahlil edildiğinde, milletvekillerinin yaş özelliklerine dair çok daha ayrıntılı bilgilere ulaşılır. Tablo 4.5’te görüldüğü gibi, incelenen 8 dönem içinde MHP milletvekilleri arasında gençlerin büyük oranda temsil edilme imkânı bulunduğu dönem, MHP’nin koalisyon olarak hükümet kurduğu 21. Dönemde görülmektedir. Her geçen dönemde ise genç milletvekillerinin oranı azalmıştır.

4. 2. Cinsiyet Değişkeni Bakımından Milliyetçi Hareket Partisi

Kişinin cinsiyetinin de siyasete katılmada büyük bir etkisi vardır. Ne yazık ki hem günlük hayatımız, hem de özellikle siyasi hayatta eşitsizlik vardır. Türk toplumunda da bu eşitsizlik çok belirgindir. Gelişmiş veya gelişmekte olan toplumlarda erkekler her zaman baba, patron, komutan, dede gibi bir liderlik olarak algılanan konumları temsil eden kişiler olmuşlardır. Kadınların ise konumlarının hep “ev içi” alan olarak görülmesi sebebiyle, siyasette fazla yer almasına engel olunmuştur. MHP milletvekilleri cinsiyet açısından incelendiğinde, partinin neredeyse bütün kademelerinin erkek egemen bir karakter arz ettiği söylenebilir. Elde edilen bulgularla toplumun algısındakilerle bir birine uyumaktadır.

Tablo 4.5. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin cinsiyet özellikleri.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Cinsiyet Erkek	381	96,9	96,9	96,9
Kadın	12	3,1	3,1	100,0
Toplam	393	100,0	100,0	

Tablo 4.5. ve Şekil 4.2’de görüldüğü üzere, MHP çatısı altında seçilen toplam 393 milletvekillerinden 381’i, yani % 96,9’u erkektir. Geri kalan 12’si ise yani % 3,1’i kadın milletvekilidir. MHP’nin, diğer siyasi partilere göre kadın siyasetçiler açısından daha geri olduğunun altı çizilmelidir. Bunun nedeni MHP’nin ataerkil yapısından ötürü gelmektedir.

4. 3. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Medeni Durumları

Evlilik; iki yabancıdan farklı değerler, kısmen ya da tamamen farklı kültürlerle ve iki ayrı aile öyküsüyle bir araya geldikleri ve kendilerini yeniden tanımladıkları, yeni ve özel bir yapı olarak tanımlanabilir. Her toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da evlilik kurumuna büyük önem arz etmektedir. MHP milletvekillerinin sosyolojik profilleri, medeni durum kriteri dikkate alınarak incelendiğinde de çok önemli sonuçlar ortaya çıkar.

Tablo 4.6. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin medeni durumları.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Medeni Evli	368	93,6	93,6	93,6
Durumu Dul	8	2,0	2,0	95,7
Bekâr	17	4,3	4,3	100,0
Toplam	393	100,0	100,0	

Tablo 4.6. ve Şekil 4.3'teki bulgulara bakıldığında, MHP milletvekillerinin % 93,6'sı, yani 368 milletvekili evlidir. Bekârların durumu ise % 4,3 civarındadır. Diğer bir deyişle milletvekillerinin 17'si bekârdır. Bulgulardan yola çıkarak bir yorum yaparsak MHP milletvekillerinin çoğunlukla evli bireylerden seçilmesi olağan bir durumdur.

Tablo 4.7'de, vekillerin medeni durumları dönemlere göre incelediğinde; MHP'de evli milletvekillerinin en çok seçilmesi, 21. Parlamento Döneminde gerçekleşmiştir. Bu döneme baktığımızda MHP 123 evli milletvekili (toplam MHP milletvekillerinin % 33,44'ü) parlamentoya gönderilmiştir. 23. Dönem ise toplam MHP milletvekillerinin % 17,7'si ile ikini sırada yer alır. Dul milletvekilleri tüm dönemlerde azınlıktadır. En çok dul milletvekillerinin seçildiği dönemler ise 23, 24 ve 25. dönemlerdedir. Bekâr milletvekilleri ise dul milletvekillerine göre daha çoktur. En çok bekâr milletvekilleri 21. Dönemde seçilmiştir. Evli vekiller, MHP'li parlamenterler arasında incelenen tüm seçim dönemlerinde en yoğun grubu oluşturur.

4.4. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Aile Yapısı Ve Çocuk Sayısı

Medeni durum faktörünün yanı sıra incelenmesi uygun görülen toplumsal değişkenlerden bir diğeri de, çocuk sayısı üzerinden aile yapısıdır. Toplumun devamlılığı için her zaman aile kurumuna ihtiyaç vardır. Aile her toplumda önemli bir kurumdur. Önemli olmasını kılan şey ise toplumun devamlılığını getirme gibi bir göreve sahip olmasıdır. Bu yapı ne kadar güçlü ve sıhhatli olsa toplumda o kadar güvenli ve huzurlu olur.

MHP milletvekillerinin yaygın aile büyüklüğünü bulmak için, milletvekillerinin çocuk sayılarının incelenmesi gerekir. Sayısal veriler göz önüne alındığında MHP milletvekillerinin

ortalama çocuk sayısı 2,33'dir. Tablo 4.1.4.1. tablosuna bakıldığında MHP milletvekillerinin arasında 2 çocuk sahip olma eğilimi ağır basmakta olduğu görülür.

Tablo 4.9. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin çocuk sayıları.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Çocuk sayısı	,00	23	5,9	5,9
	1,00	37	9,4	15,3
	2,00	181	46,1	61,3
	3,00	106	27	88,3
	4,00	37	9,4	97,7
	5,00	5	1,3	99,0
	6,00	1	0,3	99,2
	7,00	3	0,8	100,0
Toplam	393	100,0	100,0	

Tablo 4.9. ve Şekil 4.4'teki bulgulara göre üç ya da daha az sayıda çocuk sahibi olup, çekirdek aile yapısını göstermektedir siyasi elitler. MHP milletvekilleri dört ve daha fazla sayıda çocuk oranı ise yaklaşık yüzde 12'dir. Çocuksuz milletvekillerinin oranı ise 5,9 'dur.

Çocuk sayısı temelinde MHP milletvekillerinin profilleri dönemsel olarak ele alındığında değişim, Tablo 4.1.4.3'te ayrıntılı bir şekilde görülebilir. Dönemlerin tümünü incelediğimizde milletvekillerinin büyük bir çoğunluğu, iki çocuk sahibi olduğu görülür. İki çocuk sahibi milletvekillerinin en çok olduğu dönem 21. Parlamento dönemidir. MHP milletvekillerinin çok büyük bir kısmı, iki ve üç çocuk sayısına sahiptir.

4.5. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Eğitim Durumu.

Sosyolojik bağlamda son derece önemli bir diğer faktör, eğitim olgusudur. Diğer bir deyişle sosyolojik olarak eğitim olgusu bağlamında yapılan çalışmalarda alınan eğitim süresi, kişilerin aldıkları eğitim türü ve alınan eğitimlerin kurumları gibi pek çok alt değişken olarak dikkate alınmaktadır. Günümüzde milletvekillerinin eğitim durumu, deyim yerinde ise toplum

yapısının meclise yansımaları olarak görülmektedir. Öyle ki eğitim durumu, siyasal bağlamda her geçen gün daha etkili duruma gelmektedir. Bu değerlendirme Türk siyasal yapısı içinde bulunan MHP milletvekilleri açısından da geçerlidir. Bu çalışmada, araştırmanın konusu ve hedefleri dikkate alınarak MHP milletvekillerinin eğitim durumları bağımsız değişken olarak, araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizlerde dikkate alınmıştır.

Tablo 4.10. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Eğitim Durumu.

		Sayı	Yüzde	Geçerli yüzde	Birikimli yüzde
Eğitim durumu	Üniversite	362	92,1	92,1	92,1
	Lise	27	6,9	6,9	99,0
	Ortaokul	3	,8	,8	99,7
	İlkokul	1	,3	,3	100,0
	Toplam	393	100,0	100,0	

Eğitimin, toplumsal tüm alanda olduğu gibi siyasal alanda da önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Tablo 4.10. ve Şekil 4.5'teki bulgularda görüldüğü gibi, MHP milletvekili seçilebilmek için neredeyse üniversite eğitiminin gerekli olduğu görülmektedir. İstatiksel açıdan ifade etmek gerekirse, MHP milletvekillerinin yüzde 92,1'inin üniversite mezunu olarak en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Lise mezunları ise milletvekillerinin yaklaşık olarak yüzde 7'sini oluşturmaktadır.

Dönemler temelinde MHP milletvekillerinin eğitim durumu ele alındığında, Tablo 4.11'de görüldüğü gibi tüm dönemler ortalaması incelendiğinde, üniversite mezunlarının önemli oranda çoğunluğa sahip olduğu görülür. Üniversite mezunlarının en yoğun olduğu dönemin, yüzde 33,4 ile 21. parlamento dönemi olduğu görülmektedir. Lise mezunlarının ise en çok seçildiği dönem, 11. dönem olarak yaklaşık yüzde 38'i olduğu görülürken, seçilen vekiller içerisinde ortaokul ve ilkokul mezunu vekillerin sayısal azlığı dikkat çeker.

4. 6. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Aldıkları Eğitim Türü

Eğitim türü de, eğitim düzeyi gibi günümüz toplumlarında bireylerin toplumsal statüleri bağlamında etki ve önemi yadsınamaz bir gerçektir. Hatta diplomanın hangi üniversiteden alındığı ya da diplomanın üzerindeki etiket de, çoğu zaman diplomadaki uzmanlık alanı kadar önem taşımaktadır (Arslan, 2007; 12). Bu genelleme Türk siyasal açısından da geçerlidir. Bu etkenler bireyin toplumsal konumu ve mesleki kimliğinin şekillenmesinde de belirleyici roller oynamaktadır.

Tablo 4.12. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin aldıkları eğitimin türü.

	Sayı	Yüzde	Geçerlilik yüzdesi	Birikimli sayısı
Eğitim Hukuk	37	9,4	9,4	9,4
türü Mühendis-mimar	38	9,7	9,7	19,1
Sosyal-politik-ekonomik-ticari Bilimler	115	29,3	29,3	48,3
Tıp	35	8,9	8,9	57,3
Askeri	13	3,3	3,3	60,6
Eğitim	81	20,6	20,6	81,2
Orman-ziraat	26	6,6	6,6	87,8
İlahiyat	8	2,0	2,0	89,8
Tıbbi bilimler	5	1,3	1,3	91,1
Öteki	3	,8	,8	91,9
Üniversite eğitimi yok	32	8,1	8,1	100,0
Toplam	393	100,0	100,0	

MHP milletvekillerinde üniversite de aldıkları eğitimin türü hakkında Şekil 4.12. ve Tablo 4.6'daki bulguları incelediğimizde, sosyal-politik-ekonomik-ticari bilimler alanda görülen eğitimler yüzde 29,3'ü oluşturarak bariz üstünlükleri ile karşılaşılır. Eğitim bilimleri mezunu milletvekilleri yaklaşık yüzde 20,6 oranla görülürken, mühendis-mimar ise yaklaşık yüzde 10'luk oranda, hukuk ise yüzde 9,4'lük oranla sıralamayı takip etmektedir. En küçük grubu ise tıp, orman-ziraat, askeri ve ilahiyat mezunu vekiller oluşturmaktadır. Başat eğitim türü olarak sosyal-politik-ekonomik-ticari bilimler üniversite mezunu vekiller içerisinde yaklaşık olarak yüzde 48,3'lük bir kesime denk gelmektedir.

Dönemler temelinde MHP milletvekillerinin eğitim türlerine bakıldığında, Tablo 4.13'te görüldüğü gibi, sosyal-politik-ekonomik-ticari bilimler bölümleri mezunlarının her dönem büyük bir kesimi oluşturmakta olduğu görülür. Sosyal politik, ekonomik ve ticari bilimler bölümleri mezunları vekillerin en yoğun olduğu dönem 21. parlamento dönemi olarak karşımıza çıkar. Yine bu dönem içerisinde eğitim bilimleri mezunu, mühendis-mimar, tıp ve hukuk mezunu milletvekillerinin yoğun şekilde oluştuğu görülür. Diğer yandan geçen sürece ters orantılı olarak, hukuk mezunu milletvekillerinin oranlarının azaldığı da görülmektedir. Öte yandan MHP içerisinde asker kökenli milletvekilleri ise küçük bir bölümü oluşturmaktadır. Askeri eğitim almış en fazla milletvekili 16. ve 23. parlamento döneminde bulunmaktadır.

4.7. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Eğitim Gördüğü Üniversiteler

Günümüz toplumlarında, bir önceki bölümde de vurgulandığı gibi, bireylerin eğitim düzeylerinin yanı sıra bu eğitimin hangi üniversiteden alındığı da büyük oranda etkilidir. Öyle ki Türkiye’de bazı üniversiteden mezun olmak bireylere önemli oranda avantaj sağlamaktadır (Arslan, 2017). Türk siyasi elitlerinin önemli bileşenlerinden birini oluşturan MHP milletvekillerinin mezun oldukları üniversitelerin incelenmesinden ortaya çıkacak bulguların da önemi artmaktadır.

Tablo 4.14. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin eğitim gördükleri üniversiteler.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Üniversiteler				
19 Mayıs Üniversitesi	2	,5	,5	,5
Üniversite okumayanlar	31	7,9	7,9	8,4
Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi	1	,3	,3	8,7
Ain Shams Üniversitesi	2	,5	,5	9,2
Akdeniz Üniversitesi	1	,3	,3	9,4
Almanya Aachen Üniversitesi	1	,3	,3	9,7
Amasya Meslek Yüksekokulu	1	,3	,3	9,9
Anadolu Üniversitesi	5	1,3	1,3	11,2
Ankara Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi	2	,5	,5	11,7
Ankara Eğitim Enstitüsü	1	,3	,3	12,0
Ankara İktisadi ve İdarî Bilimler Akademisi	2	,5	,5	12,5
Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi	17	4,3	4,3	16,8
Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu	2	,5	,5	17,3
Ankara Üniversitesi	75	19,1	19,1	36,4
Atatürk Üniversitesi	19	4,8	4,8	41,2
Azerbaycan Devlet Beden Eğitimi Enstitüsü	1	,3	,3	41,5
Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü	2	,5	,5	42,0

Buca Eğitim Enstitüsü	1	,3	,3	42,2
Bursa Eğitim Enstitüsü	4	1,0	1,0	43,3
Cumhuriyet Üniversitesi	1	,3	,3	43,5
Çukurova Üniversitesi	11	2,8	2,8	46,3
Devlet Mimarlık ve 2 Mühendislik Akademisi		,5	,5	46,8
Doğu Akdeniz 1 Üniversitesi		,3	,3	47,1
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	,3	,3	47,3
Ege Üniversitesi	6	1,5	1,5	48,9
Eğitim Enstitüsü	2	,5	,5	49,4
Erciyes Üniversitesi	4	1,0	1,0	50,4
Eskişehir Eğitim 1 Enstitüsü		,3	,3	50,6
Fatih Eğitim Enstitüsü	1	,3	,3	50,9
Gazi Eğitim Enstitüsü	5	1,3	1,3	52,2
Gazi Ticaret ve Turizm 1 Yüksek Öğretmen Okulu		,3	,3	52,4
-				
Gazi Üniversitesi	32	8,1	8,1	60,6
Hacettepe Üniversitesi	6	1,5	1,5	62,1
Hava Harp Okulu	1	,3	,3	62,3
İktisadî ve Ticari İlimler 3 Akademisi		,8	,8	63,1
İstanbul Devlet 4 Mühendislik ve Mimarlık Akademisi		1,0	1,0	64,1
İstanbul Gazetecilik 1 Yüksek Okulu		,3	,3	64,4
İstanbul Gençlik ve Spor 1 Akademisi		,3	,3	64,6
İstanbul Üniversitesi	66	16,8	16,8	81,4
İstanbul Yıldız Teknik 9 Üniversitesi		2,3	2,3	83,7
İstanbul Yüksek İslâm 1 Enstitüsü		,3	,3	84,0

İstanbul	Yüksek 1	,3	,3	84,2
Öğretmen Okulu				
İstanbul	Yüksek Ticaret 1	,3	,3	84,5
Akademisi				
Kara Harp Akademisi	10	2,5	2,5	87,0
Karadeniz	Teknik 9	2,3	2,3	89,3
Üniversitesi				
Kayseri	Yüksek İslam 1	,3	,3	89,6
Enstitüsü				
Kazım Karabekir	Eğitim 2	,5	,5	90,1
Enstitüsü				
Konya	Yüksek İslam 1	,3	,3	90,3
Enstitüsü				
Kütahya	Eğitim 1	,3	,3	90,6
Enstitüsü				
Marmara Üniversitesi	3	,8	,8	91,3
Münih	Ludwig 2	,5	,5	91,9
Maximilians Üniversitesi				
Necatibey	Eğitim 1	,3	,3	92,1
Enstitüsü				
Newport	Uluslararası 2	,5	,5	92,6
İlişkiler Üniversitesi				
ODTÜ	1	,3	,3	92,9
Polis Akademisi	2	,5	,5	93,4
Sakarya	Devlet 1	,3	,3	93,6
Mühendislik Mimarlık Akademisi				
Selçuk Üniversitesi	8	2,0	2,0	95,7
The City University	1	,3	,3	95,9
London				
Trabzon	Erkek 1	,3	,3	96,2
Öğretmen Okulu				
Trakya Üniversitesi	2	,5	,5	96,7
Uludağ Üniversitesi	11	2,8	2,8	99,5
Viyana	İktisat 1	,3	,3	99,7
Üniversitesinde				
Webster Üniversitesi	1	,3	,3	100,0

Toplam 393 100,0 100,0

Şekil 4.7. ve Tablo 4.14’te sergilenen bulgularda görüleceği gibi, MHP milletvekillerinin arasında Ankara Üniversitesi mezunları, yüzde 19,1’lik oranla ilk sırada görülürken, bu sıralamayı yaklaşık yüzde 17’lik oranla İstanbul Üniversitesi izler. Ardından yaklaşık yüzde 8’lik oranla Gazi Üniversitesi mezunları takip etmektedir. Aynı zamanda MHP milletvekillerinin yaklaşık yüzde 2’sinin de Avrupa ülkelerinde üniversite eğitimi aldığı görülmektedir.

MHP milletvekilleri mezun oldukları üniversiteler bakımından incelendiğinde, Tablo 4.15’te görüldüğü gibi, bütün dönemde Ankara Üniversitesi’nin ilk sırada yer alan üniversite olduğu görülür. Bu üniversiteden mezun olan milletvekillerinin en yoğun olarak görüldüğü dönem 15. parlamento dönemidir. Bir diğer mezun olunan üniversite olarak öne çıkan üniversite, İstanbul Üniversitesi’dir. Bu üniversiteden mezunlarının yoğun olduğu dönem ise 24. parlamento dönemi olarak görülmektedir. Diğer yandan Harp okullarından mezun milletvekilleri sayısı ve oranı giderek azaldığı görülmekte olup, Harp okullular en çok 15. dönem parlamentosunda seçilmiştir.

4.8. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Yabancı Dil Bilgisi

Dil insanlık tarihi kadar eski olmakla beraber, bilgi aktarımını sağlayan en önemli iletişim aracıdır. Küreselleşmenin kaçınılmaz bir sonucu olarak ve günümüz 21. Yüzyılda, deyim yerinde ise Batılı sosyolog Manuel Castells’in de belirttiği gibi içinde bulunduğumuz dönem olarak bilgi toplumunda, başka dilleri öğrenme gerekliliği ile karşı karşıyayız. Günümüzde en az bir yabancı dil bilmenin önemi büyük önem arz etmektedir. Öyle ki toplumsal hayatta siyasi elitlerin belirlenmesinde yabancı dil bilme faktörü, bu hususların haklılığını ispatlar nitelikte bulgular sergilemektedir.

Tablo 4.16. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin yabancı dil bilgisine dair istatistikî bulgular.

Geçerli	393
Eksik	0
Aritmetik Ortalama	1,0636
Medyan	1,0000
Mod	1,00
Minimum	,00
Maksimum	8,00

Tablo 4.16’da görüldüğü gibi, MHP milletvekillerinin yabancı dil bilgisine sahip olma ortalama oranı 1,06’dır. Öyle ki 393 milletvekili içinde hiç yabancı dil bilmeyenler olduğu gibi en fazla sekiz dil bilen kişiler de bulunmaktadır.

Tablo 4.17. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin yabancı dil bilgisi.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Yabancı Dil				
,00	80	20,4	20,4	20,4
1,00	246	62,6	62,6	83,0
2,00	49	12,5	12,5	95,4
3,00	6	1,5	1,5	96,9
4,00	9	2,3	2,3	99,2
6,00	2	,5	,5	99,7
8,00	1	,3	,3	100,0
Toplam	393	100,0	100,0	

Tablo 4.17 ve Şekil 4.8’de açıkça görüldüğü gibi, MHP milletvekillerinin yüzde 62,6’sı bir yabancı dil bilgisine sahip iken, buna karşın hiç dil bilmeyenlerin oranı ise yaklaşık yüzde 20’dir. Diğer bir deyişle bir ve üstü yabancı dil bilenlerin oranı yaklaşık yüzde 80’i oluşturmaktadır. İki ve üstü yabancı dil bilgisine sahip olanların oranı ise yaklaşık yüzde 17’dir. Bu bulgularda görüldüğü gibi MHP milletvekili seçilebilmek için yabancı dil bilmek büyük önem taşımaktadır.

MHP milletvekilleri yabancı dil bilgileri dönemselsel olarak incelendiğinde, Tablo 4.1.8.3’te görüldüğü gibi, vekillerin en fazla 21. parlamento döneminde yüzde 62,8’lik bir oranla yabancı dil bildiği görülmektedir. Aynı zamanda bu dönemde hiç yabancı dil bilgisine sahip olmayanlar ise yüzde 24’lük bir oranı oluşturmaktadır. 24. parlamento döneminde ise milletvekillerinin yüzde 66’sı bir yabancı dil bilgisine sahip iken, yaklaşık yüzde 13’ü hiç yabancı dil bilgisine sahip değildir. Yaklaşık yüzde 2’sinin ise sekiz yabancı dil bilgisine sahip olduğu görülmektedir.

4.9. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Mesleki Özgeçmişleri

Önceden olduğu gibi günümüz 21. yüzyıl toplumlarında da toplumsal yapı içinde servet, saygınlık gibi toplumsal kaynakların dağılımında önemli bir yere sahip olan meslekler, siyasal yapının şekillenmesinde de büyük role sahiptir. Öte yandan başat durumda olan meslek gruplarına mensup bireyler, mesleklerinin sağladığı avantajları ile sahip oldukları ekonomik ve toplumsal

gücü de kullanarak, deyim yerinde ise siyaset sahnesinde önemli bir konuma ulaşabilmektedir (Arslan, 2007: 6).

Tablo 4.20. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin mesleki durumu.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzdeler	Birikimli Yüzde
Meslek durumu				
Sivil bürokrat-yönetici	102	26,0	26,0	26,0
Hukukçu	25	6,4	6,4	32,3
Mühendis-mimar	28	7,1	7,1	39,4
Doktor	33	8,4	8,4	47,8
Müteahhit	7	1,8	1,8	49,6
Tıbbi bilimler	7	1,8	1,8	51,4
Eğitimci	88	22,4	22,4	73,8
Asker-polis	13	3,3	3,3	77,1
Tüccar-sanayici	23	5,9	5,9	83,0
Ziraat ve orman Mühendisi	14	3,6	3,6	86,5
Sendikacı	19	4,8	4,8	91,3
Din adamı	1	,3	,3	91,6
Diğer	17	4,3	4,3	95,9
Gazeteci-yazar	8	2,0	2,0	98,0
Çiftçi	7	1,8	1,8	99,7
Memur	1	,3	,3	100,0
Toplam	393	100,0	100,0	

MHP milletvekillerinin mesleki geçmişleri incelendiğinde, Şekil 4.9. ve Tablo 20’de açıkça görüldüğü gibi, en başta meslek grubu yüzde 26’sı ile sivil-bürokrat yöneticilerden oluşmaktadır. Bu sırayı yaklaşık yüzde 22 ile eğitimciler (üniversite ve öteki) takip etmektedir. Doktorlar ise MHP milletvekillerinin yaklaşık yüzde 8’ini oluşturmaktadır. Oranı çok az olsa da din adamı ve memur kökenli milletvekillerinin de MHP sıralarında yer aldığı görülmektedir. Görülen o ki, MHP toplumda hemen her meslekten temsilci bulundurduğu için siyasi elit deviniminde elit çeşitliliği bakımından oldukça zengin bir partisi görünümündedir.

MHP milletvekillerinin mesleki özgeçmişleri parlamento dönemleri bağlamında incelendiğinde, Tablo 4.21’de gördüğü gibi, sivil-bürokrat yöneticilerin tüm dönem için MHP içinde belirleyici üstünlüğü görülmektedir. Daha açık ifade ile Sivil-bürokrat yöneticilerin oranı en fazla 26. parlamento dönemindedir ve yaklaşık yüzde 47,5 olarak görünmektedir. Eğitimci meslek grubuna sahip olan milletvekilleri ise genel olarak tüm dönemler için yüzde 22,4’ü oluşturmaktadır. Doktorlar ise meslek gruplarının yüzde 8,4’ünü oluşturmaktadır. Din adamı ve memur grupları olarak ise yaklaşık yüzde 1’i oluşturduğu görülmektedir.

4.10. Milliyetçi Hareket Partisi’nde Elit Dolaşım Hızı

Araştırmada incelenen bir başka önemli konu ise MHP’de elit dolaşımıdır. Seçilen milletvekillerinin kaç defa seçildiği, bize elit dolaşımına dair bize ipucu vermektedir. Elit dolaşım hızını belirleyen en önemli hususun toplumun fırsat eşitliğine sahip olmasıdır denebilir. Bu da demokrasinin gelişmesinin alametidir. Elitlerin parlamentoda yenilenme oranının yüksekliği, fırsat eşitliğinin varlığı devam ettiği göstergesi olarak kabul edilebilir. MHP içinde siyasi elit dolaşımını anlayabilmek için öncelikli olarak, Milliyetçi Hareket Partisi parlamento dönemlerinin yenilenme oranlarına bakmak faydalı olacaktır.

Tablo 4.22’deki istatistik bulgulara bakıldığında, 393 milletvekilini içeren bu bulgularda milletvekili seçilme oranının 1,6 olduğu görülmektedir. Bu oran ise elit dolaşımın, MHP milletvekillerinin kendi içinde yenilenme durumu bağlamında, gayet yüksek bir oran olarak görülmektedir. Aynı zamanda, çok az da olsa MHP milletvekilleri içinde maksimum 8 defa seçilen kişilerin de bulunduğu tanık olunmuştur.

Tablo 4.22. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin milletvekili seçilme sayıları.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Seçilme sayıları	1,00	254	64,6	64,6
	2,00	76	19,3	84,0
	3,00	37	9,4	93,4
	4,00	19	4,8	98,2
	5,00	4	1,0	99,2
	7,00	2	,5	99,7
	8,00	1	,3	100,0
	Toplam	393	100,0	100,0

Şekil 4.10 ve Tablo 4.22’de görüldüğü gibi MHP milletvekillerin milletvekili seçilme sıklığı incelendiğinde, MHP içinde elit dolaşım hızının yadsınamayacak kadar yüksek olduğu kanısına varılabilir. MHP içerisinde sekiz dönem boyunca milletvekillerinin yaklaşık yüzde 65’i yalnızca bir kez milletvekili seçilmiştir. Aynı zamanda MHP milletvekilleri arasında iki ya da daha fazla dönem milletvekilliği yapmış parlamenterlerin oranı ise yaklaşık yüzde 35’dir. Dört kez ve üzeri milletvekili seçilen kişilerin oranı ise yaklaşık yüzde 7i olarak görülmektedir.

4.11. Milliyetçi Hareket Partisi Milletvekillerinin Doğduğu İller

Çalışmada araştırılan bir diğer önemli faktör ise, MHP milletvekillerinin doğum yerleridir. Milletvekillerinin doğduğu yerler bağlamında yapılan istatistik duruma bakıldığında, Tablo 4.11’de de görüldüğü gibi MHP de en çok temsil edilen il, yüzde 5,3’lük oranla İstanbul’dur.

Tablo 4.23. Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerinin doğum yerleri.

		Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
Doğum yerleri	Kars	3	,8	,8	,8
	A.B.D.	1	,3	,3	1,0
	Adana	18	4,6	4,6	5,6
	Adıyaman	4	1,0	1,0	6,6
	Afyonkarahisar	8	2,0	2,0	8,7
	Ağrı	4	1,0	1,0	9,7
	Aksaray	6	1,5	1,5	11,2
	Aliefendi	2	,5	,5	11,7
	Almanya	4	1,0	1,0	12,7
	Amasya	5	1,3	1,3	14,0
	Ankara	16	4,1	4,1	18,1
	Antalya	7	1,8	1,8	19,8
	Ardahan	1	,3	,3	20,1
	Aydın	7	1,8	1,8	21,9
	Balıkesir	5	1,3	1,3	23,2
	Bayburt	3	,8	,8	23,9
	Bilecik	1	,3	,3	24,2
	Bitlis	1	,3	,3	24,4
	Bolu	2	,5	,5	24,9
	Bulgaristan	1	,3	,3	25,2
Burdur	7	1,8	1,8	27,0	
Bursa	7	1,8	1,8	28,8	

Çanakkale	3	,8	,8	29,5
Çankırı	6	1,5	1,5	31,0
Çorum	5	1,3	1,3	32,3
Denizli	7	1,8	1,8	34,1
Diyarbakır	5	1,3	1,3	35,4
Düzce	1	,3	,3	35,6
Edirne	1	,3	,3	35,9
Elazığ	4	1,0	1,0	36,9
Erzincan	2	,5	,5	37,4
Erzurum	8	2,0	2,0	39,4
Eskişehir	4	1,0	1,0	40,5
Gaziantep	7	1,8	1,8	42,2
Giresun	3	,8	,8	43,0
Gümüşhane	4	1,0	1,0	44,0
Hatay	6	1,5	1,5	45,5
Iğdır	2	,5	,5	46,1
Isparta	6	1,5	1,5	47,6
İstanbul	21	5,3	5,3	52,9
İzmir	2	,5	,5	53,4
Japonya	2	,5	,5	53,9
Kahramanmaraş	9	2,3	2,3	56,2
Karabük	3	,8	,8	57,0
Kars	5	1,3	1,3	58,3
Kastamonu	7	1,8	1,8	60,1
Kayseri	8	2,0	2,0	62,1
Kenya	1	,3	,3	62,3
Kıbrıs	3	,8	,8	63,1
Kırıkkale	1	,3	,3	63,4
Kırşehir	5	1,3	1,3	64,6
Kilis	2	,5	,5	65,1
Kocaeli	3	,8	,8	65,9
Konya	12	3,1	3,1	69,0
Kütahya	5	1,3	1,3	70,2
Malatya	4	1,0	1,0	71,2
Manisa	5	1,3	1,3	72,5

Mersin	9	2,3	2,3	74,8
Mısır	2	,5	,5	75,3
Muğla	5	1,3	1,3	76,6
Nevşehir	3	,8	,8	77,4
Niğde	4	1,0	1,0	78,4
Ordu	5	1,3	1,3	79,6
Osmaniye	12	3,1	3,1	82,7
Rize	2	,5	,5	83,2
Sakarya	3	,8	,8	84,0
Samsun	6	1,5	1,5	85,5
Sırbistan	2	,5	,5	86,0
Sivas	9	2,3	2,3	88,3
Suriye	3	,8	,8	89,1
Şanlıurfa	4	1,0	1,0	90,1
Tekirdağ	2	,5	,5	90,6
Tokat	8	2,0	2,0	92,6
Trabzon	10	2,5	2,5	95,2
Uşak	3	,8	,8	95,9
Van	1	,3	,3	96,2
Yalova	2	,5	,5	96,7
Yozgat	10	2,5	2,5	99,2
Yugoslavya	1	,3	,3	99,5
Yunanistan	1	,3	,3	99,7
Zonguldak	1	,3	,3	100,0
Toplam	393	100,0	100,0	

MHP milletvekillerinin doğum yerlerinin incelenmesinden elde edilen bulgularda, İstanbul'dan sonra en yüksek oranda görülen doğum yerinin yaklaşık yüzde 5'i Adana olarak görülürken, diğer sırayı yaklaşık yüzde 4'lük oranda Ankara ili takip etmektedir. MHP milletvekillerinin doğum yeri az görülen iller ise genel olarak yüzde 0,3'lük oranla, Zonguldak, Van, Kırıkkale, Edirne, Düzce, Bitlis, Bilecik ve Ardahan olduğu görülmektedir. Aynı zamanda yurtdışı doğumlu milletvekilleri ise yüzde 6,1'lik orana sahiptir.

Sonuç

Araştırmada, 14. 15. 16. 21. 23. 24. 25. 26. Parlamento dönemlerini kapsayan yaklaşık 50 yıllık süreçte MHP’de milletvekilliği yapmış siyasi elitlerin toplumsal profilinin ortaya konması hedeflendi. Genel hatlarıyla araştırma, daha çok betimleyici türden bir sosyolojik çalışma olarak planlanmış, elit sosyolojisinin yöntem ve teknikleri kullanıldı.

Çalışmanın kuramsal temelini ise elit teorisinin bir açılımı olan seçkinci-elitist elit teorisi oluşturdu. Seçkinci-elitist teorisi, bir ülkedeki siyasal yapı içinde siyaseti yönlendiren, siyasette belirleyici olan seçkin bir grubu ya da sınıfı anlatmak için kullanılır. Toplum hayatında güç ve yetki bakımından ağır basan önemli elit gruplarının varlığına işaret eder seçkinci-elitist elit teorisi.

Öte yandan, siyasi elitlerin en temel taşıını milletvekilleri oluşturmaktadır. Bir başka ifadeyle, milletvekillerinin elinde bulunan toplumun yasama sürecini kontrol etme ayrıcalığı, onları diğer elitlerden ayrıcalıklı kılmıştır. Bu bağlamda, tek başına iktidarda bulunmasa da, iktidar ortaklığı ve muhalefet partisi olarak parlamentoya milletvekili gönderen Milliyetçi Hareket partisi milletvekillerinin sosyolojik analizleri, olgusal faktörler ve belli değişkenler içerisinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Daha net bir ifade ile bu çalışmada, 1969-2019 yılları arasında geçen süreçte, 8 parlamento döneminde mecliste görev yapmış MHP milletvekillerinin, toplumsal profillerinin sosyolojik analizinin yapılması hedeflenmiştir.

Meslek, eğitim durumu, yaş, yabancı dil, cinsiyet, seçilme sayısı, seçildiği il, aile yapısı, medeni durumu gibi sosyal değişkenler açısından incelendiğinde; öncelikle MHP milletvekillerinin “orta ve orta üstü yaş grubu” karakteri sergilediği gerçeği ile karşılaşılır. En genç MHP milletvekili 32, en yaşlısı ise 77 yaşındadır. Ortalama yaş ise 50,51’dir. Türk siyasi tarihinin 75 yıllık sürecini kapsayan bir araştırmada, Türk siyasi elitlerinin yaş ortalaması yaklaşık 45 olarak ortaya çıkmıştır (Arslan, 2007: 4). Merkez sağ siyaset geleneğinin öncüsü DP Parti milletvekillerinin yaş ortalaması ise 46,36’dır (Çağrı, 2017: 81). 22. Dönem AK Parti milletvekillerinin yaş ortalaması ise 46,52’dir. Bu bulgulardan yola çıkarak MHP’nin, DP ve AK Parti’ye kıyasla, yaş değişkeni bağlamından daha ileri yaşlı vekilleri parlamentoya göndermişmiş olduğu söylenebilir. Hatta denilebilir ki DP ve AK Parti milletvekillerinin yaş ortalaması, Türkiye ortalamasına oldukça yakın olmakla birlikte, buna karşın MHP milletvekillerinin yaş ortalaması, Türkiye ortalamasının da bir hayli üstündedir. Özellikle MHP’de yaş ortalaması farkı çok belirgindir. Bu sonuçlarla, MHP’de genç milletvekili olarak seçilme oranının oldukça düşük olduğu söylenebilir.

MHP siyasi elitleri ağırlıklı olarak 45-54 “orta ve orta üstü yaş grubu” kategorisinde yer almaktadır. Öte yandan 22. Dönem AK Parti milletvekilleri arasında 55-64 “orta yaş grubu”, DP arasında ise daha farklı olarak 35-44 “genç ve orta yaş grubu” kategorisi ön plana çıkmaktadır. Türk siyasi elitleri geneli arasında ağır basan yaş grubu ise 45-54’dür (Arslan, 2007: 89). AK Parti Türkiye ortalamasının üstünde, DP ise ortalamasının altındadır. MHP vekillerinin ise ağırlıklı olarak, “orta ve orta üstü yaş grubu” bireylerden oluştuğunu kolaylıkla söylenilebilir. Bu yaş grubu bulgularından yola çıkarak, Türk siyasi elitleri yaş grubuyla birebir örtüşmektedir. Bu bağlamda kısaca denilebilir ki MHP’de genç yaş grubu vekil adaylarının, orta yaş grubu bireylere göre seçilme oranı çok düşüktür.

Cinsiyet, değişkeni bağlamında konu ele alındığında ise MHP saflarından seçilen milletvekillerinden sadece yüzde üçü, yani 12’si kadın milletvekilidir. Buna karşın MHP saflarında

381 erkek milletvekili parlamentoya gönderildi. 22, 23, 24, 25. ve 26. dönemler bazında iktidar ve muhalefet partilerinde kadın milletvekillerine yönelik bir çalışmada AK Parti 162, ANAP 1, BAĞIMSIZLAR 1, BDP 15, CHP 90, HDP 53 ve MHP'nin ise 12 milletvekili gönderebildiğine işaret edilir (Arslan, 2017: 13). Bununla birlikte cinsiyet eşitsizliği yalnızca MHP'de değil, diğer siyasi partilerde de görülmektedir. Bu eşitsizlik, yaş konusunda olduğu gibi, ancak seçkinci-elitist teorisi ile açıklanabilir. Sonuçlara baktığımızda MHP yöneticileri ile seçmenlerinin siyaseti, maskulin bir uğraş alanı olarak gördüğüne dair bir sonuç çıkarılabilir.

Öte yandan MHP milletvekilleri, medeni durum kriteri temelinde incelediğinde milletvekillerinin çok büyük çoğunluğunun evli bireyler arasından seçilmiş olduğu görülür: Evli vekillerinin oranı yüzde 93,6'tır. Bekâr milletvekillerinin oranı ise yüzde 4,3'tür. Küçük bir kesim olarak dul vekiller % 2 oranındadır. Türk siyasi elitleri genelinin ise yaklaşık % 96'sını evli vekiller oluşturmaktadır. Evli milletvekillerinin oranı MHP'de, Türkiye ortalamasının biraz altında çıksa da, yine de MHP çatısı altında göreve yapmış parlamenterlerin çoğunluğu evli vekillerden oluşmaktadır. Evlilik ve aile, Türk toplumunun en önemli kurumudur. Türk toplumunun siyasi yaşamında, milliyetçi ve muhafazakâr bir siyasi kimliğe sahip olan partilerin de ağırlıklı olarak evli vekillerden oluşması beklenir. MHP'ye yönelik bulgular da bu tespiti fazlasıyla desteklemektedir.

MHP'li siyasi elitlerin aile yapısını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan araştırmada bu hususta önemli bulgular ortaya çıkmıştır. Bulgular incelendiğinde, MHP milletvekilleri arasında ortalama çocuk sayısının 2,33 olduğu görülür. Bu sonuçlardan hareketle bir yorum yapmak gerekirse MHP elitleri arasında 2 çocuk sahibi olma eğiliminin ağır bastığını söylenebilir. Kısaca, bu değişken esas alındığında, MHP milletvekilleri arasında çekirdek aile yapısına sahip olan milletvekillerinin büyük çoğunluk oluşturduğu söylenebilir.

Alınan eğitim türü bakımından milletvekillerinin profillerine bakıldığında, MHP'de siyasi elit dolaşımı sürecinde, sosyal-politik-ekonomik, eğitim, mühendis-mimar, hukuk ve tıp alanından görülen eğitimler ön plana çıktığı görülür. En küçük eğitim gruplarını ise ilahiyat ve tıbbi bilimler mezunu vekiller oluşturmaktadır. Ak Parti'nin, 22. Dönem genel seçimlerinde meclise gönderdiği vekillerin eğitim türüne baktığımızda da sosyal-politik-ekonomik, mühendislik, hukuk (Arslan, 2007: 13) ön plana gelmektedir. 1999'dan 2007'ye kadar Türk toplumunun yasama sürecine yön veren Türk siyasi elitlerinin aldıkları eğitim türü MHP ve AK Parti'den seçilen siyasi elitlerle aynıdır. Buradan da görüldüğü gibi belli başlı bazı eğitim türleri, hem MHP, hem Ak Parti ve hem de Türk siyasi hayatında vekil seçilmede büyük bir önem arz etmektedir.

Aynı şekilde üniversite eğitiminin alındığı mekân ve üniversitelerin bizatihi kendisi de elit dolaşım sürecinde etkili olabilmektedir. MHP milletvekillerinin mezun olduğu üniversiteler ağırlık olarak; İstanbul, Ankara ve Gazi üniversitelerinden eğitim almıştır. Oransal olarak yorumlarsak seçilen milletvekillerinin % 45'i bu üniversitelerden mezun olmuşlardır. Aynı şekilde Parlamentoda görev yapmış Türk siyasi elitlerin büyük çoğunluğu yukarıda adı geçen üniversiteden eğitim almıştır (Arslan, 2017).

MHP milletvekillerinin milletvekili olarak tekrardan seçilme durumları gösteren istatistik bulgulara baktığımızda 393 milletvekili arasında milletvekili seçilme oranının 1,6 olduğu görülür.

Bu oran MHP içinde yenilenme durumu, yani elit dolaşımının yüksek oranda olmadığını göstermektedir.

Milletvekillerinin doğum yerleri de onların profillerini anlamlandırmada büyük önem arz eder. Bu bağlamda MHP sıralarında en çok temsil edilen yerler arasında İstanbul, Adana ve Ankara dikkat çekmektedir. İstanbul ve Ankara illerinden biri metropol şehri diğeri ise başkent olmasından dolayı ülkeyi domine eden iki şehir ile ilintili bir sonuca götürür. Adana MHP'nin kurulduğu şehir özelliği taşımasından dolayı ikinci olarak çıkmıştır.

Son olarak vurgulamak gerekir ki Milliyetçi Hareket Partisi, Türk siyasi hayatında önemli işlevler üstlenmiş, Türkiye'nin yarım asırlık bir siyasi partisidir. MHP'yi diğer partilerden ayıran en önemli özellik, bu partinin Türk milliyetçisi bir parti olmasıdır. 1980 darbesinden önce ve sonrasında komünist militanlarla girdiği silahlı eylemler sonucunda, vatani ve milleti için binlerce ülkücü şehit olmuştur. Kurucu lideri ve önemli bir siyasi elit olan Alparslan Türkeş de, aldığı askeri eğitimle ve liderliği sayesinde Türk milletinin gönlünde büyük yere sahip olmuştur.

Ancak ne büyük çelişkidir ki, milyonları arkasında sürükleyen MHP, kurulduğu günden bugüne hiçbir zaman tek başına iktidara gelip Türkiye'yi yönetme şansı yakalayamadı. Bununla birlikte iktidara ortak olma şansı yakalayarak, devletin ve Türk milletinin içinde güçlü bir yapıya sahip olmuştur. MHP saflarından, dönemim önde gelen askerleri, politikacıları, sivil bürokrat yöneticileri, sendikacı, eğitimci, doktor, hukukçu, sanayici ve tüccarlar, özellikle milliyetçi-muhafazakâr kesimin yüksek olduğu İç Anadolu ve Akdeniz bölgesinden milletvekili seçilmişlerdir.

KAYNAKÇA

- Ahmad, F. (2010). *Demokrasi sürecinde Türkiye (1945-1980)*. İstanbul: Hil Yayın.
- Akgün, B. (2002). Türkiye'de siyasi parti sisteminin gelişimi ve demokratik istikrar. *Liberal Düşünce Topluluğu*, 27-yaz, 152.
- Aliefendioğlu, Y. (2005). Temsili demokrasinin seçim ayağı. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 60, 72.
- Aljazeera, (2013). Türkiye'de başörtüsü yasağı: Nasıl başladı, nasıl çözüldü?, 21 Temmuz 2018 tarihinde <http://www.aljazeera.com.tr/dosya/turkiyede-basortusu-yasagi-nasil-basladi-nasil-cozuldu> adresinden alınmıştır.
- Akpınar, H. (2016). *Kurtların kardeşliği CKMP'den MHP'ye Ülkücü hareketin kısa tarihi*. İstanbul: Kamer Yayınları.
- Alkan, H. & Eroğlu, M. (2011). Türk cumhuriyetlerinde siyasal partiler: Kazakistan ve Özbekistan siyasal parti sistemleri üzerinde karşılaştırmalı bir analiz. *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu*, 6-12, 68-69.
- Altındağ, N. (2016). Türk Milliyetçiliğinin siyasallaşması ve batı/batılılaşma algısı. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2-2, 6.
- Altunoğlu, M. (2015). 2015 seçimleri ve Türkiye'de hâkim parti dönemi. *Siyaset, Ekonomi ve*

Toplum Araştırmaları Vakfı, 145, 11.

Andrew, H. (2015). *Siyaset teorisine giriş*. İstanbul: Küre Yayınları.

Andrew, H. (2014). *Siyaset*. Ankara: Liberte Yayın Grubu.

Arslan, D. A. (2017). *Siyasetin sosyolojik temelleri*. Çanakkale: Paradigma Akademi.

Arslan, D. A. (2016). *Geçmişten günümüze, yerel ve genel seçim sonuçları temelinden Türkiye'nin siyasi yapısı ve milletvekillerimiz*. Çanakkale: Paradigma Akademi.

Arslan, D. A. (2007). *Elit sosyolojisi*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Arslan, D. A. (2007). AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi. *Uluslararası İnsan Bilimler Dergisi*, 12-14, 4-2.

Arslan, D. A. (2007). 1999'dan 2007'ye Türk toplumunun yasama sürecine yön vermiş Türk siyasi elitlerinin sosyolojik analizi. *Yasama Dergisi*, 87-94, 4.

Arslan, D. A. (2006). Sınıf teorisinin açmazları ve iktidar analizinde bir alternatif olarak elit teorisi, Eşitsizliğin teorik temelleri: elit teorisi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 363-373.

Arslan, D. A. (2005). Tek partili dönem ve çok partili dönem Türk siyasi elitlerinin toplumsal profillerinin karşılaştırmalı incelemesi. *"İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 7-1, 161-168.

Arslan, D. A. (2004). Temel sorunları ve açılımları ile sınıf teorisi, sınıf bilinci ve orta sınıflar, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 127.

Arslan, D. A. (2004). Türk iktidar seçkinleri, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 3, 2-5.

Arslan, D. A. (2003). Eşitsizliğin teorik temelleri elit teorisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 129.

Arslan, D. A. (2001). Cumhuriyet dönemi (1920-1995) Türk siyasi elitlerinin toplumsal profili. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 8.

Arslan, D. A., Çağlayandereli, M., ve Arslan, G. (2015). Genel seçim sonuçları temelinde Üsküdar'ın siyasi yapısının sosyolojik analizi. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 4-13, 141.

Arslan, D. A. ve Çağrı, A. (2017). Elit teorisi perspektifinden demokrat parti milletvekillerinin sosyolojik analizi, *Journal Of Human Sciences*, 14-1, 918-919.

Arslan, D. A. ve Arslan, G. (2015). *Halk, iktidar ve iktidar seçkinleri: Mersin araştırması*. Konya: Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.

Arslan, D. A. ve Arslan, G. (2013). Geçmişten günümüze Artvin milletvekilleri: 1946'dan bugüne Artvin milletvekillerinin sosyolojik analizi, *Karadeniz Araştırmaları*, 36, 49.

Arslan, G. (2017). *Üçüncü bin yılda Türkiye'de iktidarda kadının temsili: üçüncü bin yılda iktidar partisi kadın milletvekillerinin sosyolojik analizi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Arslan, M. (2015). Elit teorisinin doğuşu ve kitle korkusu, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13-50, 76-77.

- Ateş, F. (2013). *Seçim sistemleri bağlamında Türkiye’de iki binli yıllarda genel seçimler üzerine bir değerlendirme*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Babayeva, Z. (2014). *Azerbaycan siyasi sistemi ve yeni Azerbaycan partisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bahar, H. İ. (2009). *Sosyoloji*. Ankara: Usak Yayınları.
- Bahçeli, D. (2010). *Gizli gündemler “Demokrasi, Özgürlük, Anayasa”-III*. Ankara: Milliyetçi Hareket Partisi.
- Balkaya, F. (2009). *1980 sonrası değişen Türk Milliyetçiliği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Başer, B. (2011). *Ali Fuat Başgil’de demokrasi ve laiklik*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Bayraktar, Ö. (2015). Lider, teşkilat, doktrin’in iflasi: Ülkücü harekette 1980 sonrası dönüşüm, bölünme ve iç çatışma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17-28, 3-35.
- BBC, (2018). *Devlet Bahçeli’nin Türkiye’de son 16 yılda siyasete yön veren kararları*. 21 Temmuz 2018 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/43799117> adresinden alınmıştır.
- Beriş, H. M. (2014). 29 Mart’a doğru Milliyetçi Hareket Partisi. *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*, 84, 20.
- Berle, A. A. (1980). *İktidar*. İstanbul: Tur Yayınları.
- Bila, F. (2011). Erbakan’ın ittifak planı. 18 Temmuz 2018 tarihinde <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/fikret-bila/erbakan-in-ittifak-plani-1358793/> adresinden alınmıştır.
- Bottomore, T. B. (1997). *Seçkinler ve toplum*. Ankara: Gündoğan
- Bottomore, T. B. (1987). *Siyaset sosyolojisi*. Ankara: Teori Yayınları.
- Bozatalay, Ş. A. (2011). 12 Eylül 2010 Referandumunu ve referandum sürecinin üniversite öğrencileri tarafından algılanmasına ilişkin bir araştırma: Biga iktisadi ve idari bilimler fakültesi örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9-2, 12.
- Bölükbaşı, D. (2012). *Siyaset iskelesi MHP’de siyaset yılları*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Bulut, Y. (2014). *Geçmişten bugüne MHP ve Cumburbaşkanlığı seçimleri*. 21 Temmuz 2018 tarihinde <http://www.ortadogugazetesi.net/haber.php?id=35134> adresinden alınmıştır.
- Busino, G. (2003). Siyaset felsefesi sözlüğü. Raynaud, P., ve Rials, S. (Ed). *Seçkin* içinde (ss.750). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Can, T. A. (2016). *Ülkücülük tarihi*. Ankara: Tutku Yayınevi.
- Cengiz, O. (2017). *Alparlan Türkeş ve dokuz ışık*. İstanbul: Bilge oğuz.
- Coşkun, R. (2008). *Kent ve insan yerel siyaset çözümlenmeleri*. Ankara: Plato Danışmanlık.
- Çağrı, A. (2017). *Elit teorisi perspektifinden Demokrat parti milletvekillerinin sosyolojik analizi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Çiçek, M. (2014). *Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Türk siyasi hayatındaki yeri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Çubukçu, M. İ. (2005). *Siyaset pazarlaması genel ve yerel seçim ayırımına göre seçmen davranışlarının analizi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Çukurçayır, M. A. (2006). *Siyasal katılım ve yerel demokrasi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Demir, M. S. (2013). Milliyetçi Hareket Partisi. Kabasakal, M. (ed.) *Türkiye’de siyasal partiler içinde* (ss.73). İstanbul: Es Yayınları.
- Demirel, T. (2012). Siyasal güçler. Dursun, D .& Altunoğlu, M.(Ed.) *Siyaset bilimi içinde* (ss.181). Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Demir, T. (2013). *Çoğulcu demokratik siyasal sistemler ve siyasal toplumsallaşma*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Diñer, H. E. (2006). *Türkiye’de siyasal parti ideolojileri: Demokrasi ve ekonomi temel kategorileri ekseninde parti programları üzerine bir içerik analizi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Duverger, M. (1974). *Siyasi partiler*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Düzgün, S. (2016). ‘9 Işık’ı bilmeden Başbuğ’u Anlamak. 10 Temmuz 2018 tarihinde <https://www.siyasetcafe.com/9-isiki-bilmeden-basbugu-anlamak-2382yy.htm> adresinden alınmıştır.
- Erdoğan, M. (2005). Çoğulculuk. *Liberal düşünce*. 10, 5.
- Eroğul, C. (2014). Siyaset. Atılgan, G., ve Aytekin, E. A. (Ed.). *Siyaset bilimi içinde* (ss.17). İstanbul: Yordam Kitap.
- Ertan, B. (2006). Demokrasi ve yerel yönetimler. *Review of Social, Economic & Business Studies*, 2, 205.
- Eylemer, S. (2010). *Avrupalılaşıma sürecinde siyasi koşulluluk ve elitler: Türkiye örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Gazetevatan, (2008). MHP’den AKP’ye türban önerisi. 21 Temmuz 2018 tarihinde <http://www.gazetevatan.com/mhp-den-akp-ye-turban-onerisi-157233-siyaset/> adresinden alınmıştır.
- Gökalp, Z. (1968). *Türkçülüğün esasları*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Gökçe, O., Akgün, B., ve Karaçor, S. (2002). 3 Kasım seçimlerinin anatomisi: Türk siyasetinde süreklilik ve değişim. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2-4, 1.
- Göktürk, G. (2016). Siyasal partilerin doğuşu: Tarihsel ve toplumsal kökenleri. *Sosyoloji Konferansları*. 54-2, 245.
- Güçbilmez, K. B. (2005). *İktidar ve kadın*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Gülbay, A. (2017). *12 Mart’tan 12 Eylül’e Türkiye’de seçimler ve sonuçları*. Yayınlanmış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Haber7, (2007). İşte MHP’nin seçim beyannamesi. 08 Ağustos 2018 tarihinde <http://www.haber7.com/siyaset/haber/248610-iste-mhpnin-secim-beyannamesi> adresinden alınmıştır.

Haber7, (2014). İşte CHP-MHP'nin çatı adayı: Ekmeleddin İhsanoğlu. 27 Temmuz 2018 tarihinde <http://www.haber7.com/partiler/haber/1169561-iste-chp-mhp-nin-cati-adayi-ekmeleddin-ihsanoglu> adresinden alınmıştır.

Haber7, (2018). MHP lideri Devlet Bahçeli kimdir? Kaç yaşında, aslen nereli? 20 Temmuz 2018 tarihinde <http://www.haber7.com/guncel/haber/2614922-mhp-lideri-devlet-bahceli-kimdir-kac-yasinda-aslen-nereli/?detay=1> adresinden alınmıştır.

Haberturk, (2015). Ak Parti'de '1991' endişesi. 19 Temmuz 2018 tarihinde <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1096251-ak-partide-1991-endisesi> adresinden alınmıştır.

Heyd, U. (1980). *Ziya Gökalp Türk milliyetçiliğinin temelleri*. İstanbul: Sebil Yayınevi.

Hürriyet, (2008). Başbakan'dan "türban" çıkışı. 21 Temmuz 2018 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/basbakandan-turban-cikisi-8024104> adresinden alınmıştır.

Ilıman, A. ve Dönmez, C. (2015). 12 Mart 1971 Muhtırası sonrasında kurulan koalisyonlara örnek: Birinci ve ikinci Milliyetçi Cephe Hükümetleri. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 11-21, 163-181.

Kabasakal, M. (2008). *Sivil toplum ve demokrasi*. Yayınlanmış denetçi yeterlilik tezi, İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, Ankara.

Karaoğlu, M. (2009). *Siyasal katılım ve demokrasi teorileri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Kapani, M. (2006). *Politika bilimine giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Karakoyun, Y. (2005). *Türkiye'de elit değişimi ve toplumsal yapıya etkileri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Karasu, H. (2013). *Türkiye'de hükümetlerin ekonomi üzerine etkisi:1990-2012*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik.

Karlı, İ. (2009). *1946- 2007 Türk basınında milletvekili genel seçimleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, (Yayınlanmış doktora tezi).

Karpat, K. H. (2010). *Türk demokrasi tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Kervegan, J. F. (2003). Demokrasi. Raynaud, P., ve Rials, S.(Ed.).*Siyaset felsefesi sözlüğü* içinde (ss.100). İstanbul: İletişim Yayınları.

Kılavuz, O. (2017). *Ülkü ocakları mensuplarının internet bağımlılığı ile fiziksel aktiviteye katılım düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi, Düzce.

Kırçak, Ç. (1994). *Meşrutiyetten günümüze gericilik*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Kışlalı, A. T. (1995). *Siyasal çatışma ve uzlaşma*. Ankara: İmge Kitabevi.

Kışlalı, A.T., ve Özgün, Y. (2011). Siyaset bilimi. Gerek, N. (Ed). *Siyasal güç olarak seçkinler* içinde (ss.167-170). Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayını.

Kuçuradi, İ. (1988). Yirmi birinci yüzyılın eşliğinde demokrasi kavramı ve sorunları. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 5-2, 1.

Kurtaran, U. (2011). Osmanlı İmparatorluğu'nda millet sistemi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 61-65.

- Kushner, D. (1998). *Türk Milliyetçiliğinin doğuşu (1876-1908)*. İstanbul: Fener Yayınları.
- Mahmandarov, D. (2015). *Max Weber’de din ve siyaset*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim Ve Sanat Yayınları.
- Mhp, (2015). *Lider Türkiye’ye doğru Milliyetçi Hareket Partisi seçim beyannamesi 18 Nisan 199*. Ankara: Milliyetçi Hareket Partisi.
- Mhp, (2015). *MHP 1995 seçim beyannamesi*. Ankara: Milliyetçi Hareket Partisi.
- Mhp, (2018). Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin hayatı. 20 Temmuz 2018 tarihinde http://mhp.org.tr/htmldocs/genel_baskan/hayati/mhp/Devlet_Bahceli.html adresinden alınmıştır.
- Mhp, (2018). *Türk dünyasının bilge lideri Türk Milliyetçiliğinin kurucusu Başbuğ Alparslan Türkeş’in Hayatı*. 15 Temmuz 2018 tarihinde http://mhp.org.tr/htmldocs/basbug/hayati/mhp/basbugumuzun_hayati.html adresinden alınmıştır.
- Milliyet, (2011). Hilal kart nedir?, 09 Ağustos 2018 tarihinde <http://blog.milliyet.com.tr/hilalkart-nedir-/Blog/?BlogNo=300163> adresinden alınmıştır.
- Muhammetdin, R. (1998). *Türkçülüğün doğuşu ve gelişimi*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Ortaylı, İ. (2008). *Türkiye teşkilat ve idare tarihi*. Ankara: Cedit Neşriyat.
- Önder, Ö. (2009). *Türkiye’de sivil bürokratik elitlerin dönüşümü(1960-1980)*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özbudun, E. (2010). Partiler ve parti sistemleri. Kılıç, L.(Ed). *Türk siyasal hayatı* içinde (ss.76). Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Özbudun, E. (2010). *Türk siyasal hayatı*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Özbudun, E. (1964). M. Duverger’in “ Siyasal partiler” ve siyasal partilerin incelemede bazı metodolojik problemler. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1-21, 28.
- Özçelik, A. (2012). *367 Tartışmaları bağlamında siyasi krizler: Aktörler, sebepler, boyutlar*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Özdemir, E. ve Atılgan, G. (2014). Siyasal partiler. Atılgan, G., Ve Aytekin, E.A. (Ed.). *Siyaset bilimi* içinde (ss.239). İstanbul: Yordam Kitap.
- Özdemir, H. (1985). Siyasal tarih 1960-1980. Akşin, S. (Ed.) *Çağdaş Türkiye 1908-1980* içinde (ss.240). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özdemir, Z. (2007). *1965-1969 Yılları arasında Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Özhan, D. (2001). *Türk Milliyetçiliğinin kökenleri ve Milliyetçi Hareket Partisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Öztamur, D. (2012). *2011 genel seçimleri sürecinde yazılı basının siyasal iletişim yönünden incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Öztürk, A. (2012). Schumpeter, Sartori ve Dahl özelinde demokratik elit teorileri perspektifi üzerine düşünceler. *Düşünen Siyaset Düşünce Dergisi*, 28, 135-158.
- Özyurt, K. (2008). *Demokrasinin yaygınlaştırılması açısından yerel yönetimler*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Pakiş, A. (2013). *Kimlik ve siyaset bağlamında Anadoluçuluk hareketi*. Yayınlanmış doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Pareto, V. (2013). *Seçkinlerin yükselişi ve düşüşü kurumsal bir sosyoloji uygulaması*. (Çev. M. Z. Doğan). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Parlak, İ., ve Öztürk, A. (2015). 2009-2015 aralığında “Açılım” süreçlerine yönelik siyasi parti söylemleri üzerine karşılaştırmalı bir analiz. *EUL Journal of Social Sciences*, 2, 87.
- Ranciere, J. (2015). *Demokrasi nefreti*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Sala, B. (2009). *Türkiye’de seçkin sınıflar ve siyasal yapı*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Sarıbay, A.Y. (1996). *Siyaset sosyolojisi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınevi.
- Sarı, A. Ş. (2010). *Milliyetçi Hareket Partisi’nin halkla ilişkiler faaliyetleri ve iletişim stratejileri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Solak, M. (2012). TBMM araştırması: Bir doğrudan demokrasi aracı olarak referandum. Şen, İ. G. (Ed). *Demokrasi ve siyasal katılım* içinde (ss.59). İstanbul: Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği.
- Süer, S. S. (2011). “Catch-all” siyasi partileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 96, 52.
- Taşkın, Y. (2014). *Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Temizkan, A. (2017). Alparslan Türkeş’in hayatı. Gömeç, S.Y. ve Tombuloğlu, T. (ed.) *Doğumunun 100. Yılında Alparslan Türkeş’e armağan* içinde (ss.10). Ankara: Berikan Yayınevi.
- Tosun, E. G. ve Tosun, T. (2007). 1983’den günümüze Türkiye’de siyasal parti üyeliğinin gelişimi: Karşılaştırmalı bir inceleme. *Toplum Ve Demokrasi*, 1, 45.
- TUİK, (2018). Seçim yılına göre milletvekili genel seçimi sonuçları. 5 Aralık 2018 tarihinde <http://rapory.tuik.gov.tr/05-12-2018-18:21:33-14266657291082772288465594141.pdf> adresinden alınmıştır.
- TUİK, (2012). *Milletvekili genel seçimleri 1923-2011*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- Tunaya, T. Z. (1988). *Türkiye’de siyasal partiler cilt: I ikinci Meşrutiyet dönemi*. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.
- Uçkan, K. A. (2010). *Post modern söylemde güç-iktidar ilişkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Ülküocakları, (2018). 27 Mayıs hareketinin hazırlık safhasında Alparslan Türkeş’in yeri ve rolü. 12 Temmuz 2018 tarihinde <http://www.ulkuocaklari.org.tr/ulkucuhareket/basbug-alparslan-turkes/hayati/27-mayis-ihtilali-ve-alparslan-turkes/27-mayis-hareketinin-hazirlik-safhasinda-alparslan-turkesin-yeri-ve-rolu> adresinden alınmıştır.
- Uzun, T. (2010). Osmanlı döneminde Türk Milliyetçiliği ideolojisinin kaynakları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 2-8.

- Ülken, H. Z. (1969). *Sosyoloji sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Varlık, Ü. ve Ören, B. (2003). Demokrasi ve temsil. *Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 5, 175.
- Yamak, S., Ergur, A. ve Ünsal, A. (2011) *Türkiye’de ekonomik seçkinlerin küreselleşme karşısındaki farklı bütünleşme eğilimleri*. İstanbul.
- Yarma, Z. (2006). *Avrupa ülkelerindeki Türk kökenli milletvekillerinin siyasal kimlik ve elit oluşumu: Almanya örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Yeniakit, (2018). *Dün Türkiye bugün Bahçeli... Türkiye, Erbakan için böyle oy istemişti*. 19 Temmuz 2018 tarihinde <https://www.yeniakit.com.tr/haber/dun-turkes-bugun-bahceli-turkes-erbakan-icin-boyle-oy-istemisti-411622.html> adresinden alınmıştır.
- Yenilmez, M. (2007). *Türkiye’de mühendisler ve siyaset*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yenişafak, (2018). Koalisyonlar yıllar başlıyor: 1973 genel seçimleri. 30 Temmuz 2018 tarihinde <https://www.yenisafak.com/secim-1973> adresinden alınmıştır.
- Yılmaz, M. (2010). *2010 Referandumu siyasi partilerin tutumları*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- Yiğit, H. H. (2018). *Türkiye’de 1980 sonrasında gerçekleşen milletvekili genel seçimleri üzerine mekansal bir analiz*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Isparta.
- Zarakolu, C. D. (2013). *Thomas Hobbes’un siyaset felsefesi*. İstanbul: Bilge Yayınları.

BENGI

Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi, 2021 – 1
World Journal of Yörük-Türkmen Studies, 2021-1

